

тільки стрілки годинника показали п'яту вечора, у залі погасло світло, ввімкнувся прожектор».

The figurative meaning of these metaphors was preserved in translation as the closest equivalents were chosen. And metaphors make it complicated to decode the real information that lies behind the discourse.

The choice of communicative type of a sentence is another way to affect the perception of the reader. There are four communicative types of sentences (declarative, interrogative, exclamatory and imperative). Interrogative sentence is the most frequently used in manipulative purposes. Rhetorical questions, in particular, do not presuppose response and their interrogative form is convenient for «hinting» statements: «*Effective governance: the only road to EU membership?*» [7] «*Ефективне управління: єдиний шлях до ЄС?*».

The detailed study has shown that the varied manipulative strategies are used in newspaper discourse texts and they should be rendered adequately in translation.

Список використаних джерел:

1. Beard A. The Language of Politics / A. Beard. – Lnd: Routledge, 1999. – 136 p.
2. Ng S. H. Power in Language: Verbal Communication and Social Influence / S. H. Ng; J. J. Bradac. – Newbury Park: Sage Publications, 1993. – 228 p.
3. The Longman Dictionary of Contemporary English. – Lnd: Longman, 1978. – 1950 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

4. The Day [Internet resource] – Newspaper access mode: <http://www.day.kiev.ua/en/article/culture/angel-central-europe-flying-ukraine>
5. The Day [Internet resource] – Newspaper access mode: <http://www.day.kiev.ua/en/article/society/ukraine-building-new-dolphinariums-even-india-bans-them>
6. The Day [Internet resource] – Newspaper access mode: <http://www.day.kiev.ua/en/article/society/boeing-crash-kazan-and-club-funny-and-inventive>
7. The Day [Internet resource] – Newspaper access mode: <http://www.day.kiev.ua/en/article/topic-day/parliament-gathered-break>
8. The Day [Internet resource] – Newspaper access mode: <http://www.day.kiev.ua/en/article/day-after-day/lessons-peaceful-atom-which-have-not-been-learned>

Глуховська А.В.

студентка,

Київський національний лінгвістичний університет

АВТОРСЬКІ НЕОЛОГІЗМИ В ТРИЛОГІЇ ДЖОНА Р.Р. ТОЛКІЄНА «ВОЛОДАР ПЕРСНІВ» ТА ОСНОВНІ СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕДАЧІ

Кожен письменник – фантаст залежно від своєї майстерності і фантазії будує свій власний уявний світ, який іноді майже не можна відрізнити від реального життя. Іноді він настільки несхожий на сучасну реальність і

пронизаний такою своєрідною логікою, що читачеві необхідно мати дуже розвинену фантазію, щоб зрозуміти сенс авторських нововведень.

Проблема виникнення та вживання нових слів завжди цікавила лінгвістів, особливо в нашу епоху, відмінною рисою якої стала розкутість мови і політ авторських фантазій і як наслідок – велика кількість різноманітних новоутворень в художній літературі.

Ольга Сергіївна Ахманова визначає подібний авторський неологізм як «похідне або складне слово, яке реально не існує (тобто не зафіксоване в творах мови), але що може створюватися в будь-який момент відповідно до продуктивних словотвірних моделей даної мови» [1, с. 343].

Друге визначення авторських неологізмів, що хотілося б згадати, таке: «оказіоналізми (авторський неологізм) – це мовленнєві одиниці, які утворюються за стандартними та новими словотвірними моделями, з характерним експресивним забарвленням та індивідуальним характером» [3].

Добре відомим є той факт, що okazіоналізми рідко стають частиною загальноживаної лексики – в цьому полягає їх відмінність від загальних неологізмів. Авторські неологізми, як правило, зберігають образність та індивідуальність й будуть доречні тільки в окремих літературних творах, де виконують певну художню функцію.

У процесі перекладу авторських неологізмів зазвичай розрізняють три важливі стадії:

- 1) аналіз значення слова;
- 2) визначення авторської мети;
- 3) переклад засобами цільової мови (мови перекладу).

При перекладі творів такого специфічного і самодостатнього жанру як «фентезі» можуть виникати помилки на будь – якому з трьох етапів перекладу зазначених вище. Вони в основному пов'язані з бажанням перекладача зберегти національно своєрідні компоненти в структурі чарівних образів, які часто являються носіями філософського та етичного світогляду автора. Все це вимагає ретельного вивчення не тільки міфологічних уявлень, концептів західноєвропейських народів, але й знання реалій мови перекладу (українська) для того, щоб знайти хоча б частковий еквівалент в рідній культурі з одного боку, і, з іншого боку, щоб не дозволити здійсненню не виправданої заміни реалій, що існують в мові оригіналу (англійська).

У процесі перекладу неологізмів автора художнього твору перекладач повинен використати певні лексичні трансформації, які допоможуть уникнути вищезгадані труднощі: транскодування (транскрипція і транслітерація), запозичення (калька), функціональна заміна, описовий переклад (експлікація).

Транскрипція і транслітерація вважаються квазі-неперекладними способами передачі. Вони називаються так тому що процес перекладу як такий відсутній, він замінюється актом запозичення звукової (транскрибування) або графічної (транслітерація) форми слова разом із його значенням з мови джерела мовою перекладу. Запозичені слова стають явищем цільової мови, і вони вважаються еквівалентом іноземного слова, так як ззовні ідентичні з ним.

У процесі вивчення перекладу неологізмів Джона Р.Р. Толкієна можна зустріти багато випадків транскрипції та транслітерації. Це переважно імена фантастичних персонажів і місць. Ось деякі приклади:

«*So, though there was still some store of weapons in the Shire, these were used mostly as trophies, hanging above hearths or on walls, or gathered into the museum at Michel Delving*» [4]. «Таким чином, хоча ще залишалась деяка зброя в Ширі, вона в основному використовувалась в якості трофеїв, які висіли над камінами або на стінах, або її виставляли на експозицію в музеї Мішель Делвінгу».

Слово ‘Shire’ скорочено від ‘Hobbitshire’ – місцевість, де проживають гобіти. Можна перекласти як транскрибуванням (що було зроблено вище), так і, наприклад, еквівалентом ‘Гобітанія’. В обох випадках ми збережемо те, що хотів передати автор: співставлення географічного положення гобітів з Британськими островами. Адже ‘Шир’ означає графство в Англії, а ‘Гобітанія’ – Велика Британія. Другий випадок з географічною назвою ‘Michel Delving’ (головне місто в Ширі). Першу частину фрази ми передаємо виключно транскрибуванням, а другу – транслітерацією + морфологічні зміни. Розглянемо ще один приклад транскодування:

«*The Mathom-house it was called; for anything that Hobbits had no immediate use for, but were unwilling to throw away, they called a mathom*» [4]. «*Дім метомів*» – усе, що гобіти вже не могли використати, але не хотіли викидати, вони позначали слівцем «метом».

‘The Mathom-house’ чи ‘mathom’ є, безумовно, неологізмами Джона Роналда Руела Толкіна. Слово ‘mathom’ відсутнє в українських і навіть англійських словниках. Тому автор робить пояснення слова, те саме повинен здійснити і перекладач; тож слід використати два види перекладу: транскрибування та експлікація.

Запозичення (калька) є способом формування еквівалентів. Еквівалент до цілого слова формується за допомогою простого складання еквівалентів його частин. В творі Толкієна «Володар Перснів» одним з основних персонажів виступає Торін Дубоцит. Переклад прізвища цього антропоніма утворений за допомогою кальки: ‘Oaken’ означає ‘дубовий’, а ‘shield’ – щит. «*...than Thorin Oakenshield, descendant of kings, and his twelve companions in exile*» [4]. «*...то був сам Торін Дубоцит, нащадок королів, і дванадцять його товаришів по вигнанню*» Перевага запозиченого перекладу полягає в лаконічності і простоті отриманого еквіваленту та в його однозначному взаємозв’язку з вихідним (початковим) словом.

Функціональна заміна – спосіб, який найчастіше використовують при перекладі авторських неологізмів. Ні нові словники, ні додатки до них не можуть встигати за постійним потоком процесів словотворення. Справді, саме перекладачі є першими, хто знаходять функціональні відповідності, які, в кінцевому рахунку, можуть додаватись в різні типи словників. Давайте розглянемо наступний приклад: «*...in the Reunited Kingdom awakened among them a more widespread interest in their own history..*» [4]. «*...до складу Відродженого Королівства, у них виникло неабияке зацікавлення власною історією*».

Семантичний неологізм ‘the Reunited Kingdom’ слід перекласти саме функціональною заміною. ‘To reunite’ перекладається як ‘возз’єднувати(ся), збирати’ [2, с. 450], ‘kingdom’ – ‘королівство, царство’ [2, с. 293]. Так як ми ведемо паралельну лінію з Великою Британією, ми збережемо ‘королівство’ при перекладі. Однак, в художньому творі ця назва вперше згадується в розділі, де описуються історичні хроніки, тобто це саме історична назва. І саме український еквівалент ‘відроджений’ більш влучно передає стан королівства, яке «повернулось до життя» після численних важливих історичних змін.

Отже варто пам’ятати, що авторські неологізми охоплюють великий пласт словникового запасу: від буденних речей і дій до назв нових, нереальних речей, фантастичних персонажів, створінь, тощо. Основною складністю в процесі перекладу неологізмів є зрозуміти сенс нового слова. Вирішити перекладацькі проблеми можна такими методами: запозичення (калька), приблизний переклад (характерний вид заміни), описовий переклад (пояснення), транскодування (транслітерація і транскрибування), інші. Авторські неологізми займають чільне місце в трилогії Джона Р.Р. Толкієна «Володар кілець». Проаналізувавши більше 100 речень твору, можу сказати, що основними способами перекладу оказіоналізмів Толкієна є транскодування, описовий переклад, запозичення та функціональна заміна.

Список використаних джерел:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова – М.: Едиторифл УРСС, 2004. – 576 с.
2. Балла М. І. Новий англійський словник – Понад 160 000 слів та словосполучень / М. І. Балла – 5-те стереотип. Видання. – К.: Чумацький Шлях, 2008. – 668 с.
3. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Оказіоналізм_\(філологія\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Оказіоналізм_(філологія))

Джерела ілюстративного матеріалу:

4. John Ronald Reuel Tolkien The Lord Of The Rings: The Fellowship of the Ring (1954) [Internet Resource] – URL: http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/tolkien_the_lord_of_the_rings_1_en.htm#0-01